

‘We hebben veel gepraat

De dood is een moeilijk en beangstigend onderwerp. Zeker voor kinderen. En in deze tijden van corona hebben we er meer mee te maken dan ooit. Hoe bereid je een kind voor op het overlijden van een dierbaar persoon en hoe begeleid je het daarna, naast je eigen verdriet?

Till Behne

Cindy Vanlaer (42) uit Den Haag weet er helaas alles van. December vorig jaar verloor ze haar man Tom Boeters, vader van Daan (9) en Emma (5), op 34-jarige leeftijd. Een kleine zeven jaar geleden was daar voor het eerst de diagnose: kanker, een hersentumor. Papa had een ‘eitje’ in zijn hoofd.

Het gezin leefde al jaren in onzekerheid, maar toen de tumor vorig jaar voor de zoveelste keer terugkwam, was duidelijk dat het einde naderde. Naar eigen zeggen voelde Daan heel goed aan wat papa te wachten stond. „Maar pas op het laatste moment hebben we het echt over de dood gehad”, vertelt Cindy. „Anders gaan ze op dat moment zitten wachten. Dat wil je niet. En ik heb ook nooit gezegd dat papa gaat ‘slapen’. Dan worden kinderen bang om zelf te gaan slapen. Het is heel delicaat.”

Tom lag drie weken in het ziekenhuis en nog 51 dagen in een hospice voordat hij op 13 december overleed. Cindy voerde vele gesprekken met een psycholoog – met en zonder Tom – over hoe ze haar eigen rouwproces, en dat van de kinderen moest aanpakken.

Te heftig

Ondanks de lange aanloop kwam de dood van zijn vader voor Daan vrij plotseling. Een echt afscheid was er niet. Tom lag nog een week opgebaard, maar zijn vader in deze hoedanigheid opzoeken, was te heftig. Later ging hij toch, om hem een speciale knuffel te brengen. „Die knuffel heeft Daan over de streep getrokken om te gaan, hij noemt hem nu ook ‘papa’. Bij de uitvaart hebben Daan en Emma deze knuffels op de kist gelegd.”

„We hebben veel gepraat, en veel gehuild bij die bezoeken”, vertelt Cindy. „We gingen elke dag en er waren steeds iets minder tranen. Hij heeft Tom nog van alles gevraagd.” Daan springt bij: „Bijvoorbeeld wat zijn lievelingsberoep was. Ik hoefde hem niet te vragen of hij gelukkig was. Ik weet dat hij dat was.”

Iemand die ook veel weet van rouwverwerking bij kinderen is Irma Kops. In haar Haagse praktijk Veer-

“**We gingen iedere dag naar Tom en er waren steeds minder tranen. Daan heeft hem nog van alles gevraagd**

– Cindy Vanlaer

kracht geeft ze integratieve kindtherapie. „Rouw bij kinderen is vaak zichtbaar via het gedrag. Elk kind heeft zijn eigen manier van gevoelens uiten. Ook rouwen kinderen niet continu. Een kind kan plotseling overmand worden door verdriet, maar het moment daarna weer vrolijk naar buiten rennen om te gaan spelen.”

Volgens Kops gaan jonge kinderen vaak pas rouwen als de situatie weer als ‘veilig’ gezien wordt. Het verdriet is tijdelijk weggestopt, bijvoorbeeld door zich heel stil te houden en weinig aandacht te vragen, en komt in een later stadium naar boven. „Belangrijk is om gehoor te geven aan dit verdriet.”

Vanaf hun zesde levensjaar kunnen kinderen verbanden leggen tussen verschillende gebeurtenissen, legt Kops uit. „Dit maakt ze kwetsbaar, angstig en vol verwarring. Ze begrijpen dat de dood definitief is, maar willen niet anders zijn dan andere kinderen, waardoor ze bepaalde gebeurtenissen kunnen verzwijgen.

Laat ze met rust als ze met hun vriendjes zijn, maar ga in gesprek als jullie thuis alleen op de bank zitten.”

Jongeren vanaf 12 willen graag troost, maar ook onafhankelijk zijn. Dit kan zich uiten in prikkelbaar en moeilijk gedrag. „Als volwassene is het belangrijk om te zorgen voor open communicatie. Geef ze het gevoel dat ze vragen mogen stellen, en wees altijd eerlijk.”

Betrokken

Na het overlijden van Tom betrok Cindy haar kinderen bij het proces dat volgde, onder meer bij de crematie. Daardoor voelde met name Daan zich ‘gehoord en gezien’. De urn staat in huis en dankzij de vele foto’s is papa er nog steeds een beetje bij. „Ik praat wel vaak met mama”, zegt Daan. „Ik mis hem het meest als ik ga slapen. We lagen ’s avonds vaak samen in bed, dan las hij mij voor.”

Als Daan aan papa denkt, gaan zijn gedachten terug naar de vele ‘mannen-uitjes’ in de stad. Samen naar de McDonald’s of de snoepwinkel. En

eindeloos spelen met Lego. „We gingen ook vaak nog wandelen”, zegt Cindy. „Tom was altijd positief en optimistisch. Je merkte vaak niet eens dat hij ziek was.”

Na vijf maanden rouwen kan Cindy voorzichtig concluderen dat het naar omstandigheden goed met hen gaat. „De psycholoog zei ook: laat het rouwen aan je kind over. Je moet niet doordrammen, het komt vanzelf. We hebben het erover, maar Daan is wel kind en vooral zichzelf gebleven. Ik heb hem wel ingeschreven bij stichting Achter de regenboog. Dan ontmoet je een paar keer per jaar ‘lot-

“**Geef kinderen het gevoel dat ze vragen mogen stellen, en wees altijd eerlijk**

– Irma Kops

en gehuild'

genoten' om leuke dingen mee te doen en over het verlies te praten."

Hoe help je een kind met rouwen? Als volwassene is het belangrijk dat je kinderen laat voelen dat je er bent, zegt Irma Kops. Eerlijkheid en openheid zijn hierbij belangrijk. „Als er een familielid overlijdt, is het kind niet alleen een geliefde kwijt, ook de tijdsbestedingen met hem of haar verdwijnen opeens. Probeer deze momenten toch in stand te houden. Ook een kind heeft emoties. Als hij of zij een keer driftig is, heb hier dan begrip voor en maak het bespreekbaar. Geef ruimte aan herinneringen. Bekijk samen foto's of kijk leuke filmpjes terug. Richt een plekje in huis in waar 'aandenkens' kunnen worden neergezet. Leg er ook wat papier bij om op te tekenen en herinneringen te schrijven, maar ook vragen die er nog zijn. Tot slot: Als je zelf heel veel verdriet hebt, is het vaak lastig om het verdriet van je eigen kind er ook nog bij te hebben. Denk dan eens na over hulp van buitenaf en praat hierover met je kind."

▲ **Cindy Vanlaer met haar kinderen Daan (9) en Emma (5). In december overleed haar echtgenoot en hun vader Tom. Hij werd slechts 34 jaar.**

FOTO NICO SCHOUTEN

LEZEN

Als praten moeilijk is, kunnen verhalen een kind houvast geven. Yvon van Oel, van de Haagse kinderboekenwinkel Alice in Wonderland, heeft voor de meeste leeftijden wel een geschikt boek in de winkel liggen:

- **Kikker en het vogeltje**
Max Velthuis 3+
- **Dat is heel wat voor een kat**
Judith Viorst 4+
- **Derk Das blijft altijd bij ons**
Susan Varley 4+
- **Siens hemel**
Bibi Dumon Tak 4+
- **Doodgewoon**
Bette Westera 7+
- **Alles wat was**
Stine Jensen 8+
- **Misschien een vos**
Kathi Appelt 9+
- **De schaduw van mijn broer**
Tom Avery 10+

Vraag bij het nieuws

Waarom verhuist de burgemeester niet naar ambtswoning?

FOTO / ILLUSTRATIE

▲ **De ambtswoning in Wassenaar, die burgemeester Hoekema in 2007 voor tonnen liet verbouwen.** ARCHIEFFOTO

Afgelopen donderdag werd Jan van Zanen voorgedragen als nieuwe burgemeester van Den Haag. En dat betekent dat hij binnenkort naar deze gemeente zal verhuizen, maar niet naar een statige ambtswoning. Waarom eigenlijk niet?

Till Behne

Vroeger had elke gemeente een ambtswoning, maar dat is in de afgelopen jaren een uitstervend fenomeen gebleken. De laatste ambtswoning van Den Haag werd in de jaren 90 van de vorige eeuw van de hand gedaan.

De Gemeentewet schrijft voor dat een burgemeester moet wonen in de gemeente waar hij of zij burgemeester is. En dus lijkt een ambtswoning niet heel gek. Toch is het een achterhaald principe, stelt de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) in een reactie. „Veel burgemeesters worstelen met dubbele woonlasten vanwege een onverkocht huis, krijgen geen hypotheek door hun 'tijdelijke' arbeidscontract of verdienen simpelweg te weinig."

Van de ruim 350 Nederlandse gemeenten hebben er nog maar vijftien tot twintig een ambtswoning. Die van Amsterdam is het bekendst. Geld is voor veel gemeenten de reden om de ambtswoning van de hand te doen. Meestal gaat het om vele tonnen, zo niet miljoenen die rechtstreeks in de gemeentekas stromen.

Maar ook burgemeesters zelf zien er om financiële redenen van af. De eigen bij-

drage aan de woonlasten, een percentage van het bruto-salaris, is in sommige gevallen hoger dan de hypotheeklasten van een eigen woning. Zeker bij de huidige rentestanden. Bovendien profiteert een burgemeester niet van hypotheekrenteaftrek en de groeiende waarde van de ambtswoning, in de vorm van overwaarde.

Nieuwe fiscale regels zorgden er in 2013 bovendien voor dat onder andere burgemeester Arnoud Rodenburg in Midden-Delfland zijn ambtswoning verliet nadat hij een huurverhoging van 50 procent om de oren kreeg. Hij kocht toen abrupt een huis in Maasland.

Veel mensen zullen zich ook nog de politieke rel rond de ambtswoning in Wassenaar herinneren. Daar liet toenmalig burgemeester Jan Hoekema vlak na zijn aantreden in 2007 de ambtswoning aan de Prinses Marielaan 17 grondig verbouwen, op kosten van de gemeente. En niet voor de begrote twee ton, maar voor liefst 630.000 euro. In 2017 vertrok Hoekema na nog enkele schandalen uit Wassenaar en kwam de villa te koop. Voor 1.985.000 euro.